

Pr. Kai Härmand
Asekantsler
Justiitsministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 Tallinn
Edastatud e-postiga: info@just.ee

14. detsember 2018.a.

SEISUKOHT ÜHINGUÕIGUSE REVISJONI RAAMES KOOSTATUD ANALÜÜS-KONSEPTSIOONI KOHTA

Eesti Startupijuhtide Klubi koondab enam kui 70 ettevõtjat ja juhti Eesti majanduse kõige kiiremini kasvavast sektorist: globaalse ambitsiooniga, tehnoloogiamahukatest idufirmadest. 2018. aastal on enam kui 400 tegutsevat start-upi Eesti majandusse toonud üle 300 miljoni euro välisinvesteeringuid, teinud üle 300 miljoni euro käivet oma (peamiselt eksportides) ja andnud tööd enam kui 5000le kõrgepalgalisele töötajale (aastane kasv +30%).

Arusaadavalt läheb meile seetõttu korda, kuidas Eesti äriseadustik vastab meie nõ uue laine ettevõtete vajadustele, ja tervitame võimalust käimasoleva analüüsi käigus väljendada ka enda muresid ja ettepanekuid:

1. Juhatus ja nõukogu. Eesti idufirmad peavad sageli balansseerima Eestis kehtivat mandri-Euroopa süsteemi, kus on kahetasemeline juhatus-nõukogu oma välisinvestoritega, kes on harjunud ühetasemelise nõukoguga (*board of directors*), mille koosseisu kuulub ka tegevjuht.

Tänane seadus eristab juhatuse ja nõukogu pädevuse ning ülesanded, kusjuures nõukogu teostab juhatuse üle järelevalvet. Praktikaks on sageli vaja saavutada tegevjuhtkonda (ehk juhatusse) kuuluvate asutajate ja nõukogus esindatud investorite vahel äriühingu tegevust puudutavates küsimustes konsensus. Keeld olla korraga mõlemas organis toob kaasa olukorra, kus tegevjuht (juhatuse liige) palub enda esindajana nõukogus tegutseda kõrvalisel isikul või variisikul.

Olukorra lahendaks see, kui **Eesti äriühingul oleks lubatud põhikirjas kehtestada kord, kus teatud otsuste (nt eelarve kinnitamine, ettevõtte osade võõrandamine jmt) vastu võtmine võib olla nii juhatuse kui ka nõukogu ühises pädevuses ning otsuste tegemiseks nendes konkreetselt piiritletud küsimustes on otsuse tegemiseks vajalikud nii juhatuse kui nõukogu hääled, hääletades ühise koguna.**

2. Negatiivne osakapital. Käibe tekkimise eelsed, välise riskikapitali toel tegutsevad idufirmad on sageli negatiivse omakapitaliga, mis on nii juhatuse kui ka investorite jaoks äriplaaniga võetud teadlik risk. Negatiivse omakapitali keeld karistab eriti karmilt just keerulisema tootega teadusmahukaid idufirmasid, kellel võib käibe ja kasumini jõudmise eelne tootearendus kesta aastaid. Seaduse kohaselt võib kõik peale negatiivse omakapitali tekkimist võetud kohustused keerata juhatuse liikmete vastutuseks eraisikuna.

Lisaks kaalutakse analüüsidokumentis, et investorite antud laenud oleksid pankrotimenetluses mitte-investorite laenudele allutatud. Lahendusena pakume, et **teadlikele investoritele jäetaks**

õigus oma laenu prioriteetsusega seotud erioiguste ja/või negatiivse omakapitaliga äriühingut juhtinud juhatuse vastutust puudutavates õigus teha investeerimistehingu lepingutes erikokkuleppeid koos seaduses ettenähtud õigustest loobumisega, mis jääksid igal juhul kehtima ka pankrotimenetluse käigus.

3. Osa võõrandamise tehingud. Rahvusvaheliste investoritega idufirmad seisavad täna sageli ebameeldiva dilemma ees: mitte-residentidele väärtpaberikontode avamist takistab jäik Eesti pangakonto-nõue, ainsa alternatiivina tuleb kümned investorid Aasiast Ameerikani lennutada kokku Eesti notarisse osadega seonduvat tehingut tegema. Leiame, et 21. sajandi e-Eestis peaks soosituim asjaajamiskord olema igal juhul elektrooniline, kuid Äriseadustiku analüüsis leidub lausa vastupidiseid suundi (nt soovitus visata eritingimustega osanike lepinguga OÜ-d elektroonilisest registrist välja ja suunata nad eranditult füüsiliselt notari juurde!). Lahendusena pakume välja **säilitada osaühingu osade hoidmise võimalus elektroonilises registris, eemaldada Eesti pangakonto nõue väärtpaberikonto avamisel (võimaldada mistahes riigi IBAN kontot), avada registre turg konkurentsile, lisada elementaarne osanike nimekirja pidamise võimalus juhatuse enda poolt e-Äriregistris.**

4. Ettevõtete müügi struktureerimine. Valdava enamuse M&A tehingute struktuurides, mille kaudu sageli ka vanad tööstusettevõtted soovivad osta idufirmasid, näeb ette kontserni siseste või panga poolt finantseeritud laenustruktuuride kasutamist. Võõrkapitali kaasamine eeldab, et laenu tagatisena kasutatakse ka omandatavat äriühingut. Euroopa finantsabi reeglid ei kehtesta nõudeid, mis keelaksid osaühingu tüüpi äriühingutel tagada või anda laenu oma osaluse omandamiseks. Täna struktureeritakse sellised omandamistehingud läbi vahekehade asutamise (kolmnurk meetod), kes võtavad osaluse ostmiseks laenu ning hiljem ühinevad omandatava ühinguga. **Teeme ettepaneku täna tegelikkuses kasutatavad omandamistehingu meetodid legaliseerida, kehtestades finantsabi keeldu puudutavad reeglid üksnes Euroopa nõuetest tulenevalt börsiühingutele.**

5. Osade nimiväärtus. Millegipärast on Eestis osaühingu osade minimaalne nimiväärtus 1 EUR (samas aktsiaseltsi aktsiatel 10 senti), s.t 2500 euro suuruse osakapitaliga osaühing saab olla jaotatud maksimaalselt 2500ks osaks. Teeme ettepaneku **paindlikkuse suurendamiseks väiksemate optsoonide väljastamisel, ja pideva ümardusvigade silumise vajaduse vähendamiseks, võimaldada väljastada osaühingu osasid nimiväärtusega 1 sent.**

6. Oma osade müük. Kui osaühing ostab oma osad tagasi, ja siis müüb need edasi, ei loeta seda täna emissiooniks. See tähendab, et teatud tehingute struktuurides ei rakendu ka teiste osanike eelisostuõigused ja ei saa kaitsta lepingulisi pro rata osaluse säilitamise õigusi. **Ettepanek on käsitleda oma osade müüki äriühingu poolt samamoodi kui osade emissiooni (s.h. kohaldada sarnaseid erandeid).**

7. Väikeosanike kaitse. Äriseadustiku revisjoni käigus pakutakse välja mitmeid uusi mehhanisme väikeaktsionäride kaitseks (nt dividendide sundmaksmine või väikeaktsionäride välja ostmise nõue). Arvestades, et need eriti käibe-eelseid idufirmasid vähem puudutavad teemad muudavad Eesti õigusruumi keerulisemaks ja välisinvestorite jaoks ebakindlamaks, siis soovime selliste meetmete rakendamisel jätta seadusesse võimaluse erisusi põhikirjas sätestada seadusest erinevalt.

Oleme kõigil ülaltoodud teemadel valmis meeleldi täiendavalt arutama ning tooma täpsemaid näiteid praktilisest elust ja probleemide mõjust.

Lugupidamisega,

Sten Tamkivi

Eesti Startupijuhtide Klubi president